

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ІНСТИТУТ ПРАВА

Кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права

ІНСТИТУТ ПРАВА
ПРАВА

Вступник/директора Інституту права

(Дідич Т.О.)

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ З ОСНОВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

(модуль 2 Основи інтелектуальної власності)

для студентів

галузь знань «Фізика»

спеціальність 104 «Фізика та астрономія»
152 «Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка»

освітній рівень магістр

освітня програма «Фізика»

вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання

денна

Навчальний рік

2021/2022

Семестр

перший/другий

Кількість кредитів ECTS

три

Мова викладання, навчання
та оцінювання

українська

Форма заключного контролю

залік

Викладачі: Огнев'юк Ганна Зіновіївна

(Остапенко)

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. А.Остапенко «03» 09 2023 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

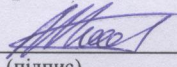

Розробники:

Огнев'юк Ганна Зіновіївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри інтелектуальної власності.

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. зав. кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права

 (Кодинець А.О.)
(підпис)

Протокол № 1 від « 10 » вересня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією Інституту права

Протокол № 1 від « 31 » 08 . 2021 року

Голова науково-методичної комісії (Дідич Т.О.)
(підпис)

Схвалено науково - методичною комісією фізичного факультету

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2021 року

Голова науково-методичної комісії _____ (_____)
(підпис)

ВСТУП

1. **Мета дисципліни** – набуття знань у сфері правового регулювання відносин щодо об'єктів інтелектуальної власності, ознайомлення з джерелами права інтелектуальної власності, вітчизняними і міжнародними. Формування у студентів практичних навичок щодо охорони власних результатів інтелектуальної діяльності та навичок дотримання прав інтелектуальної власності при роботі з об'єктами патентного права.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні аспекти становлення та розвитку правових інститутів; володіти англійською мовою на базовому рівні.

2. *Вміти* оцінювати та визначати роль та завдання охорони об'єктів інтелектуальної власності відповідно до завдань своєї галузі, вміти аналізувати положення нормативних актів, працювати з патентними базами, здійснювати пошук патентів та аналізувати патент як документ.

3. *Володіти елементарними навичками* з виявлення об'єктів прав інтелектуальної власності та визначення умов їх охороноздатності.

4. **Анотація навчальної дисципліни.** Навчальна дисципліна «**Методологія та організація економічних наукових досліджень з основами інтелектуальної власності**» є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» за спеціальністю «Фізика» на фізичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

5. Напрямами вивчення дисципліни «**Методологія та організація економічних наукових досліджень з основами інтелектуальної власності**» є: основні терміни, принципи права інтелектуальної власності, підходи до охорони результатів інтелектуальної діяльності, ознайомлення з основними інститутами права інтелектуальної власності, з переліком суб'єктів права інтелектуальної власності, змістом майнових та особистих немайнових прав інтелектуальної власності, вивчення юридичних категорій патентного права, процедури набуття патентних прав.

Завдання вивчення дисципліни опанування студентами основних правових положень в галузі інтелектуальної власності, ознайомлення з інтелектуальною власністю як з навчальною дисципліною та юридичною наукою, визначення ролі інтелектуальної власності у економічних процесах; знати підстави та порядок набуття правової охорони об'єктами патентного права.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3 - комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати:</i> поняття та систему права інтелектуальної власності, джерела права інтелектуальної	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>Підготовка есе,</i>	<i>10%</i>

	власності та основні принципи її охорони		модульна контрольна робота (підсумкова контрольна робота)	
2.1.	Вміти: на підставі аналізу законодавства у сфері охорони інтелектуальної власності визначити об'єкти права інтелектуальної власності та правильно використовувати їх	Лекція, самостійна робота студента	Тестування модульна контрольна робота (підсумкова контрольна робота)	10%
3.1.	Грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати та брати участь в аргументованій професійній дискусії при аналізі особливостей охорони різних видів об'єктів інтелектуальної власності	Лекція, самостійна робота студента	Письмова робота модульна контрольна робота (підсумкова контрольна робота)	5%
4.1.	Самостійно досліджувати проблеми охорони окремих об'єктів патентного права	Лекція, самостійна робота студента	Експрес опитування, тестування, доповіді, наукова робота, модульна контрольна робота (підсумкова контрольна робота)	5%

6.

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	2.1	3.1	4.1
Програмні результати навчання (назва)				
ПРН 1 Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.	+	+		
ПРН 2 Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.	+	+	+	+

ПРН 10 Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.	+		+	+
ПРН 12 Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.		+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів

- семестрові форми оцінювання:

1. самостійна письмова робота (робота з патентною базою, аналіз патенту) – 10 балів
2. наукова робота (есе, реферат) - до 10 балів;
3. модульна контрольна робота –до 13 балів;

Мінімальний бал, який має бути отриманий студентом за відповідними формами оцінювання за другий модуль становить 17 балів. Максимальна оцінка становить 33 бали.

підсумкове оцінювання: залік

	ЗМ 2	ЗМ1	ЗМ3	залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	17				60
Максимум	33				100

7.2 Організація оцінювання:

Види поточного контролю обираються викладачем, який веде заняття, у відповідності з даною програмою. Видами поточного контролю можуть бути: наукова робота (есе), тестування (з набору суджень вибрати вірні), модульна контрольна робота, самостійна робота (підсумкова контрольна робота).

Максимальний бал, який може бути отриманий студентом за підсумком навчання за модуль складає 33 бали. Мінімальний бал, який має бути отриманий студентом за відповідними формами оцінювання складає 17 балів. Про недопуск студента до підсумкового оцінювання викладач має подати в деканат фізичного факультету подання з графіком можливих відпрацювань не пізніше, ніж за 10 робочих днів до початку періоду складання заліків. Для студентів, які упродовж навчання протягом семестру не досягли мінімального порогового рівня оцінки (17 балів) і, як результат, не допущені до складання підсумкової форми контролю (залік, іспит), проводяться відпрацювання у формі, яка передбачена робочою програмою, максимальна оцінка за які не може перевищувати кількості балів, що дорівнює різниці між мінімальним пороговим рівнем оцінки (17 бали) та фактичною кількістю балів, що отримані студентом за всіма формами поточного контролю;

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну формується шляхом додавання кількості балів, отриманих протягом семестру.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Satisfactory	90-100
	75-89
	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

СТРУКТУРА МОДУЛЯ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

I семестр

№ п/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
		усь ого	у тому числі лек.	сем.	с.р
1	2	3	4	5	6
<i>Змістовий модуль 1. Державна та національна системи правової охорони інтелектуальної власності</i>					
1	Тема 1. Поняття інтелектуальної власності та права інтелектуальної власності	16	2	0	14
2	Тема 2. Правова охорона авторського права та суміжних прав	14	2	0	12
3	Тема 3. Патентне право та право промислової власності.	22	4	0	18
4	Тема 4. Розпорядження правами інтелектуальної власності та їх захист	14	2	0	12
	Разом за змістовим модулем 1	66	10	0	56
	Усього з дисципліни	66	10	0	56

Загальний обсяг – **66 год.**, в тому числі:

Лекцій – **10 год.**

Семінари – **0 год.**

Самостійна робота – **56 год.**

Змістовий модуль 2

Основи інтелектуальної власності

Тема 1 Поняття інтелектуальної власності та права інтелектуальної власності

Творча (інтелектуальна) діяльність поняття і види. Значення інтелектуальної власності в соціально-економічному розвитку суспільства. Поняття інтелектуальної власності.

Права людини на результати інтелектуальної, творчої діяльності. Поняття права інтелектуальної власності. Джерела права інтелектуальної власності. Об'єкти інтелектуальної власності та їх класифікація. Об'єкти авторського права та суміжних прав. Система права інтелектуальної власності. Авторське право та суміжні права. Патентне право. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу. Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності та зміст прав інтелектуальної власності. Майнові та особисті немайнові права інтелектуальної власності.

Тема 2 Правова охорона авторського права та суміжних прав

Поняття авторського права та його основні джерела. Об'єкти, що охороняються авторським правом. Об'єкти, що не охороняються авторським правом. Суб'єкти та зміст авторських прав. Поняття співавторства. Характеристика майнових та особистих немайнових авторських прав. Випадки вільного використання об'єктів авторського права без згоди власника. Дотримання законодавства про авторське право під час виконання магістерського дослідження. Плагіат як вид порушення авторського права.

Тема 3 Патентне право та право промислової власності.

Патентне право України. Основні положення Паризької конвенції з охорони промислової власності. Охорона прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Умови їх патентоздатності. Відмінність між винаходом та науковим відкриттям. Суб'єкти патентного права. Створення службових винаходів. Зміст виключних патентних прав. Державна реєстрація патентних прав, її етапи. Патент як документ та його структура.

Поняття та система засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту. Комерційні (фірмові) найменування. Географічні зазначення. Знаки для товарів і послуг: поняття і види. Порядок отримання прав на ці об'єкти. Правовстановлюючі документи. Зміст прав на засоби індивідуалізації та строк їх чинності.

Тема 4 Розпорядження правами інтелектуальної власності та їх захист

Поняття договорів у сфері інтелектуальної власності. Види договорів у сфері інтелектуальної власності. Порядок їх укладання та реєстрації. Захист прав інтелектуальної власності, його форми. Способи захисту прав інтелектуальної власності. Процесуальні форми захисту прав інтелектуальної власності. Підходи до

обрання найбільш економічно ефективного способу захисту. Попередження порушень в сфері інтелектуальної власності.

Модульна контрольна робота

1. Поняття інтелектуальної власності.
2. Поняття та система права інтелектуальної власності.
3. Джерела права інтелектуальної власності.
4. Суб'єкти права інтелектуальної власності: поняття та види.
5. Об'єкти права інтелектуальної власності: поняття та види
6. Зміст права інтелектуальної власності.
7. Загальна характеристика особистих немайнових прав інтелектуальної власності.
8. Загальна характеристика майнових прав інтелектуальної власності.
9. Поняття авторського права.
10. Об'єкти авторського права та їх види. Співвідношення поняття «об'єкт авторського права» та «твір».
11. Дотримання авторських прав при написанні магістерської роботи
12. Поняття плагіату як виду порушення прав інтелектуальної власності
13. Дотримання авторських прав при проведенні цитування.
14. Суб'єкти авторського права та їх класифікація.
15. Поняття суміжних прав та їх об'єктів.
16. Поняття патентного права України.
17. Об'єкти патентного права – поняття та вимоги до охороноздатності.
18. Державна реєстрація патентних прав.
19. Суб'єкти патентних прав.
20. Зміст виключних патентних прав.
21. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу: поняття, види, функції.
22. Комерціалізація об'єктів промислової власності.
23. Поняття договорів у сфері інтелектуальної власності, їх особливості.
24. Класифікація договорів у сфері інтелектуальної власності, порядок їх укладання та реєстрації.
25. Захист прав інтелектуальної власності.
26. Форми захисту прав інтелектуальної власності.
27. Способи захисту прав інтелектуальної власності.
28. Процесуальні форми захисту прав інтелектуальної власності.

Питання на залік

1. Поняття інтелектуальної власності. Права людини на результати інтелектуальної творчої діяльності.
2. Поняття та система права інтелектуальної власності.
3. Джерела права інтелектуальної власності.
4. Міжнародні нормативно-правові акти в сфері інтелектуальної власності.
5. Суб'єкти права інтелектуальної власності: поняття та види.
6. Об'єкти права інтелектуальної власності: поняття та види
7. Зміст права інтелектуальної власності.
8. Загальна характеристика особистих немайнових прав інтелектуальної власності.
9. Загальна характеристика майнових прав інтелектуальної власності.
10. Поняття авторського права.
11. Об'єкти авторського права та їх види. Співвідношення поняття «об'єкт авторського права» та «твір».
12. Суб'єкти авторського права та їх класифікація. Поняття співаторства.
13. Поняття суміжних прав та їх об'єктів.
14. Поняття патентного права.
15. Об'єкти патентного права – поняття та вимоги до охороноздатності.
16. Правова охорона винаходів і корисних моделей в Україні.
17. Правова охорона промислових зразків в Україні.
18. Державна реєстрація патентних прав.
19. Суб'єкти патентних прав.
20. Зміст виключних патентних прав.
21. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу: поняття, види, функції.
22. Правова охорона знаків для товарів і послуг в Україні.
23. Правова охорона зазначень походження товарів в Україні.
24. Комерціалізація об'єктів промислової власності.
25. Поняття договорів у сфері інтелектуальної власності, їх особливості.
26. Класифікація договорів у сфері інтелектуальної власності, порядок їх укладання та реєстрації.
27. Захист прав інтелектуальної власності.
28. Форми захисту прав інтелектуальної власності.
29. Способи захисту прав інтелектуальної власності.
30. Процесуальні форми захисту прав інтелектуальної власності.

Література загальна
Нормативно-правові акти
Міжнародні нормативно-правові акти

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року. //Закон України «Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року) »// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 21, ст.155 (із змінами)

2. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури. // Закон України «Про приєднання України до Будапештського договору про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури від 28 квітня 1977 року та Інструкції до нього від 31 січня 1981 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 52. – Ст. 300.
3. Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програм сигналів, що передаються через супутники від 21 травня 1974 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_250
4. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_052
5. Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків 1925 року. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_132
6. Договір ВОІВ про авторське право // Про приєднання до Договору див. Закон N 2733-III від 20.09.2001 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_770
7. Договір ВОІВ про виконання і фонограми // Про приєднання до Договору див. Закон N 2732-III від 20.09.2001 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_769
8. Договір про закони щодо товарних знаків 1994 року // Договір ратифіковано Законом N 380/95-ВР від 13.10.1995 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_102
9. Договір про патентне право // Про приєднання до Договору див. Закон N 245-IV від 22.11.2002 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/895_002
10. Договір про патентну кооперацію: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/895_001
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014. // Офіційний вісник України від 26.09.2014 — 2014 р., № 75, том 1, стор. 83, стаття 2125.

Нормативно-правові акти

12. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
13. Цивільний кодекс України – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
14. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 32 (зі змінами).

15. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 34 (зі змінами).
16. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36 (зі змінами).
17. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21 квітня 1993 року № 3116-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 21. – Ст. 218 (зі змінами).
18. Про авторське право і суміжні права. Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64 (зі змінами).
19. Положення про Державний реєстр свідоцтв України на знаки для товарів і послуг : затверджено наказом МОН України № 10 від 10.01.2002 року // Офіційний вісник України. – 2002. – № 5. – Стор. 122. – Ст. 207.
20. Положення про Державний реєстр патентів України на промислові зразки : затверджено наказом МОН України № 290 від 12.04.2001 року // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – том 2. – Стор. 1020. – Ст. 803.
21. Положення про Державний реєстр патентів і деклараційних патентів України на винаходи : затверджено наказом МОН України № 291 від 12.04.2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 18. – том 2. – Стор. 1029. – Ст. 804.
22. Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель : затверджені наказом МОН України від 22.01.2001 р. № 22 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 9. – стор. 382. – Ст. 386.

Спеціальна література:

1. Авторське право і суміжні права в Європі: монографія / Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, О. В. Жувака. – К. : Логос, 2012. – 696 с.
2. Атаманова Ю.Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави. – Харків: Видавництво "ФИНН", 2008. – 424 с.
3. Базилевич В.Д.Інтелектуальна власність:підручник/В.Д. Базилевич .-3-тє вид, перероб. та допов.-К:Знання,2014 .-671 с.
4. Городов О.А.Право на средства индивидуализации: товарные знаки, знаки обслуживания, наименования мест происхождения товаров, фирменные наименования, коммерческие обозначения:учебно-практическое пособие/О.А. Городов .-М.:Волтерс Клувер,2006 .-448 с
5. Енциклопедія інтелектуальної власності / за ред. П. П. Крайнева. – К. : Старт-98, 2012. – 660 с.
6. Інтелектуальна власність в Україні:збірник законодавчих і нормативних актів : (офіційний текст) .-Київ:Паливода А.В.,2015 .-208 с.
7. Інтелектуальна власність у формуванні інноваційної економіки України: проблеми законодавчого забезпечення та державного регулювання / За аг. ред. проф. В. І. Полохала. Автор-упорядник: Г. О. Андрощук. – К: Парламентське вид-во, 2010. – 384 с.

8. Косак В.М., Якубівський І.Є. Право інтелектуальної власності: підручник .-К.: Істина, 2007 .-208 с
9. Крижна В. Договори в сфері інтелектуальної власності і захист прав споживачів // Інтелектуальний капітал : науково-практичний журнал. – Київ, 2005. - №5. – с.16-22.
10. Кругових С.О. Захист інтелектуальної власності в мережі Інтернет// Вісник Харківської державної академії культури. – Харків, 2005. – Вип. 16. – с. 148-155.
11. Охорона інтелектуальної власності в Україні: монографія/С.О. Довгий, В.О. Жаров, В.О. Зайчук .-К.: Форум, 2002 .
12. Право інтелектуальної власності. Академічний курс : Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
13. Промислова власність в Україні: проблеми правової охорони: Зб. наук. статей / За ред. Ю.С.Шемчушенка, Ю.Л.Бошицького. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2004 – 548 с.
14. Хрідочкін А.В., Макушев П.В. Адміністративно-правові заходи управління винахідницькою діяльністю: досвід зарубіжних країн/Хрідочкін А.В., Макушев П.В.//Право і суспільство.-Дніпропетровськ.-2014.-5 .-С. 135-141.
15. Тарасенко Л. Захист прав інтелектуальної власності на винаходи (корисні моделі) і промислові зразки //Wroclawsko-Lwowskie zeszyty prawnicze. – Wroclaw, 2016.-7.-с.247-257.
16. Смородина А. Типові ліцензійні договори за законодавством України: історія і сучасність // Теорія і практика інтелектуальної власності: науково-практичний журнал. – Київ, 2019. - № 3 (107). – С. 19-27.
17. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 124 с.

Перелік інтернет-посилань:

1. <http://zakon2.rada.gov.ua> – база «Законодавство України» (офіційний веб-портал Верховної ради України);
2. <http://reyestr.court.gov.ua/> – Єдиний державний реєстр судових рішень;
3. www.uapatents.com - база патентів України.